

Aastalõpp soosib mõtisklusi, seda eriti Maailma-kaubanduskeskuse ründamise taustal ning hiljutist Eesti presidendivahetust silmas pidades. Ajalugu on ühtpidi ootamatult tihenunud, teistpidi aga paisanud kõik septembri eel toimunu ühe hetkega eilse asemel tunaeilsesse.

Eesti on viimase kümnendiga elanud üle pea sama palju kui mõned teised riigid sajandiga. Aega on tegude kõrval jätkunud pisut emotsioonideks, mitte aga enam asjade lah-timõtestamiseks. Eelmine kümnend algas rahvusluse kõrg-lainel, et lõppeda rahvusnihilismi kultiveerimisega. Kes on aga tõsiselt mõelnud, mis asi see rahvuslus ülepea on ja kas on tegemist seisundi või muutumisega? Kui 19. sa-jandi lõpul võrdsustati rahvuslast demokraadiga, siis sa-jand hiljem negatiivse mekiga natsionalistiga. Mart Kivi-mäe on võtnud ette hiidülesande ning andnud pealkirja all "Rahvusriik kui südameasi?" tänapäeva poliitilise filo-soofia taustal kaasaegse rahvusluse tõlgenduse. Igal juhul tasub sealt meelde jätta kuldsed sõnad, et oma riiki ei tee tugevaks võimalikult täiel määral teostatud rahvusidee, vaid see maksimaalne vabaduse määr, mis on võimalda-tud inimese eluks ja mida ta siis vajadusel otsustab kas või elu hinnaga kaitsta.

Kaasa mõtlema kutsub ka Mircea Eliade 1953/54. a. sõnastatud lause: "Ajuti on üllatav näha, kuidas teatud kultuurilised tavad, mis on meile sedavõrd harjumuspära-sed, et me peame neid iga tsiviliseeritud inimese loomuli-kuks hoiakuks, omandavad ootamatu lahenduse, kui neid vaadata teise kultuuri seisukohast."

Ei, Tuna ei ole profiili muutnud, alles on kõik tradit-sioonilised rubriigid – koos eksisteerivad eri sajandid, on hulk aasta sisse mahtunud juubelikäsitlusi, alates kahek-sasaja-aastasest Riist, Köhlerist, legendaarsest Tallinna linnaarhivaarist Paul Johansenist Ea Jansenini välja. Mööda ei minda Michel Sittow'st ja arhivaar Endel Kukest. Heidetakse täiendavat valgust NSV Liidu ja Soome Talve-sõja-eelsetele suhetele, Kirjandusloolise Arhiivi toel viiakse lugejad viivuks Kaarel Irdi aegsesse Vanemuisesse jms.

Ott Raun

ALUSTUSEKS

